

Liderlik missiyası

mühüm trendin əsasını qoydu. Onlardan biri bir mərhələdəki tarixi liderlik missiyasını yeni tarixi mərhələyə uğurlu transformasiya etmək xəttidir. Obrazlı desək, liderlik missiyasının dəyişən tarixi mərhələlərdə uğurlu olmasını təmin edən ümumi prinsiplərin və fəaliyyət nümunələrinin hazırlanması ayrıca bir tarixi xidmətdir.

Digər trend yeni mərhələdə tarixi liderlik missiyasını həyata keçirə biləcək siyasətçinin dəqiq müəyyən edilməsi və hazırlanması ilə bağlıdır.

Bu iki trendin qarşılıqlı əlaqəsi çox maraqlı siyasi-nəzəri və praktiki mənzərə formalaşdırır – liderlik missiyasında tarixiliyi təmin etmənin yeni nümunəsi yaranmışdır. Bu tezisnin sübutu üzərində geniş dayanmaq lazımdır.

Tarixi liderlik missiyasının dinamizmi

Heydər Əliyev müasir Azərbaycanda liderlik missiyasını tarixi kimi qiymətləndirməyə imkan verən fəaliyyət göstərdi və konkret nəticələr aldı. Buraya Azərbaycanda sabitlik və sosial birliyin təmini (azərbaycançılıq ideologiyası və multikulturalizm siyasəti), iqtisadi infrastrukturun tamamilə yeni keyfiyyətdə qurulması (iqtisadi sistemdə fundamental islahatlar), siyasi idarəetmə və sosial institutların fəaliyyətinin müstəqil dövlətçiliyə xidmət istiqamətində yenilənməsi (müxtəlif siyasi, idarəetmə islahatları, yeni Konstitusiyası), global geosiyasi təsiri olacaq yeni enerji strategiyasının hazırlanması (“Əsrin müqaviləsi”, enerji nəqli marşrutları, nəqliyyat-loqistika marşrutları), regionda sabitliyi təmin edən balanslı siyasət (regionda böyük güclərin maraqlarını Azərbaycanın milli maraqlarına uyğun tarazlaşdırmaq siyasəti), ölkənin ərazi bütövlüyünü təmin etmək strategiyası (ordu quruculuğu, müdafiə qüdrətinin inkişafı, etibarlı müttəfiqlər qazanmaq, beynəlxalq miqyasda Azərbaycanın haqlı olduğu haqqında qəti mövqe formalaşdırmaq) kimi proseslər daxildir.

Heydər Əliyev bütün bu məqsədlərə nail olaraq tarixi liderlik missiyasının Azərbaycan nümunəsini yaratdı. Onların fonunda Ulu öndər özündən sonrakı mərhələdə tarixi liderlik missiyasını yerinə yetirə biləcək lider hazırlamışdır. İndiki mərhələdə tarixi liderlik missiyasının dinamizminin Azərbaycan təcrübəsinin mərkəzində bu tezis dayanır. Deməli, tarixi liderlik missiyasının dinamizmi dedikdə 2003-cü ildən başlayaraq İlham Əliyevin

eksklüziv reallaşdırdığı liderlik nümunəsinin Ulu öndərdən sonrakı mərhələdə məzmunu, məqsədi, miqyası, mexanizmləri və aldığı nəticələrlə tarixi mahiyyət kəsb etməsi ilə izah olunur.

Azərbaycan və 6 dünya strategiyasının dərsləri

Bu dinamizm bütöv bir proses və ənənədir, çünki tam olaraq siyasi varislik prinsipi əsasında məzmunlaşmışdır. Bu, tarixi liderlik missiyasının Azərbaycan təcrübəsinin nümunə kimi göstərdiyimiz 6 strategiyasından fərqli xüsusiyyətini ifadə edir. Məhz, sözün həqiqi siyasi mənasında, həmin nümunələrdə siyasi varislik ödənmədiyindən tarixi liderlik missiyası davamlı ola bilmədi.

Məsələn, R.Niksonun “tarazlıq” strategiyasını ondan sonra gələn prezidentlər pozdular və “amerikan müstəsnalığı”, “ABŞ-ın dünya liderliyi” kimi absurd strategiyalar ortaya çıxardılar. Bununla dünyanın ən qüdrətli dövləti siyasi varislik “relsindən” çıxdı və indiki halı göz qabağındadır.

Marqaret Tetçerdən sonra Böyük Britaniyada “inandırma” strategiyası kölgəyə düşdü. “Brexit” onun əlamətlərindən biridir. Bununla ingilislər faktiki olaraq yeni strateji mövqeyə keçdilər.

Şarl de Qollun “iradə” strategiyasını davam etdirən lider tapılmadı, hətta, bir müddət onun nüfuzu aşağı düşdü, seçkidə uduzdu.

Almaniyada K.Adenauerin tarixi liderlik missiyasını yarımcı qoydular – dini təəssübkeşliyin və müxtəlif gizli siyasi klubların (məsələn, Bildenberq klubu) təsiri altına düşən liderlər meydana gəldi.

Misirdə Prezident Sədatdan sonra stratejiya tamam dəyişdi. Sinqapurda Li Kuan Yu ənənəsini onun səviyyəsində reallaşdıran ikinci lider meydana gəlmədi.

Azərbaycanın tarixi özəlliyi

Burada bir incə məqamı mütləq vurğulamaq lazımdır. Məsələ həm də hər bir ölkənin özəl tarixi və siyasi təcrübəsi kontekstində dərk edilməlidir. Müasir mərhələdə tarixi liderliyin Azərbaycan təcrübəsində siyasi varisliyin ödənməsi mütləq şərtir.

Cənubi Qafqaz kimi mürəkkəb, ziddiyyətli, Azərbaycana qarşı əsrlərlə böhtan siyasətinin aparıldığı, cəmiyyətin müxtəlif kəsimləri arasında süni ziddiyyətlərin ya-

radıldığı bir dövrdə toplumun müstəqil dövlətçiliyə tam köklənməsi üçün uzun müddət davamlı, dayanıqlı bir siyasi kurs həyata keçirmək zəruridir.

Bu baxımdan, elə bir siyasət yeridilməli idi ki, vətəndaşlara və bütövlükdə cəmiyyətə “özünü real tanımağa” imkan yaratsın. Həmin siyasət əsrlərdir ki, həm Cənubdan, həm də Şimaldan qaynaqlanan maraqlar kölgəsində Azərbaycan cəmiyyətinin müxtəlif kəsimləri arasında fərqli süni faktorlara görə - məzhəb, mədəni, sosial-psixoloji və s. sferalarda yaranmış ziddiyyətlərin toplunu parçalayıcı “yaralardan” xilas etsin. Təcrübə göstərir ki, bu, kifayət qədər mürəkkəb prosesdir və onu bacaran Azərbaycan lideri, sözün həqiqi mənasında, tarixi missiya daşımış olacaqdır! Bunun üçün, ilk növbədə, ölkənin ərazi və suverenliyi real olaraq təmin ediləli idi. Deməli, yuxarıda vurğuladığımız və müstəqil dövlətçiliyimizə bağlı olan həmin zərərləri adlamamız ilk mərhələsinə uğurla başa vurmuşuq! Bu uğurun məmarı Heydər Əliyev–İlham Əliyev dövlət quruculuğu xəttidir! İndi meydan Heydər Əliyev liderlik nümunəsindən bəhrələnməyi yeni liderlik nümunəsinindir!

Ərazi bütövlüyü və suverenliyinin tam bərpası problemini toplumun gündəmindən həll edilməli aktual bir məsələ kimi 44 gün və 23 saat 41 dəqiqəyə həll edərək çıxarmağı bacarmaq tarixi liderlik missiyasının birbaşa əlamətidir.

İnkişaf paradigması

İndi Azərbaycan cəmiyyəti əsas olaraq daha səmərəli inkişaf xətti haqqında düşüncə. Bu tarixi liderlik missiyasının başqa əlamətidir.

Ətrafımıza baxaq – hansı keçmiş sovet respublikası Azərbaycan qədər inkişaf paradigmasına uyğun fəaliyyət göstərir? Hansında Azərbaycandakı səviyyədə daxili və xarici sabitlik mühiti mövcuddur? Onların hansında Azərbaycanda olduğu miqyasda, səviyyədə və dərindəki daxili problemlərin həllinə istiqamətlənmiş cəmiyyətdaxili müzakirələr aparılır? Heç birində! Bu, tarixi liderlik missiyasının əsas əlamətlərindən biridir.

Sosial şəbəkələrin müzakirə mövzuları

Cəmi 5 il əvvəl Azərbaycan sosial şəbəkələrində, müxtəlif ictimai kəsimlərdə müzakirə mövzuları hansılar idi? Ən böyük dərddə kimi Qarabağ məsələsi müzakirə

olunurdu. Vətəndaş bu problemin həllini milli ləyaqət nümunəsi hesab edirdi. Bir sıra hallarda bunun fonunda hətta düşməni tərifləyənlər olurdu. Müxtəlif iaşə obyekt-lərində, toplantılarda çəkinmədən erməniləri tərifləyənlərə və bizi aşağılayanlara rast gəlinirdi. Hətta laqeydlər (yumşaq ifadə edirik) “torpaqlar heç vaxt qaytarılmayacaq” deyərək mənəvi-psixoloji od vururdular! Onların cavablarını yerindəcə və qətiyyətlə verirdik.

İndi bunları yavaş-yavaş unuduruq! Bəli, unuduruq və düz edirik! Çünki bu ölkənin lideri sübut etdi ki, Azərbaycan müstəqil var ola bilər, Azərbaycan xalqı qüdrətlidir. Azərbaycan rəhbərliyi doğru müttəfiq seçməkdə ağıllıdır. Azərbaycan Ordusu regionun ən güclüsüdür. Əsas isə azərbaycanlılar istənilən kəskin böhranlı situasiyalarda milli ləyaqətlərini, şərafətlərini təmin edə bilərlər! İndi azərbaycanlılar dünyanın istənilən ölkəsinə başı dik, qürurla gedə bilərlər. Azərbaycanlılar böyük zəfərlərə layiqdirlər! Bunlara nail olmaq tarixi liderlik missiyasının təsdiqi deyilmi?

Müttəfiqlik sədaqəti

İlham Əliyevin tarixi liderlik missiyasının bir mühüm cəhəti də sadıq müttəfiq olması ilə bağlıdır. Azərbaycanın tarixi ədaləti bərpası prosesində daim yanında olan Türkiyə və Pakistana insani səmimiyyəti ilə yanaşı, tarixi lider məsuliyyəti və cədiyyəti ilə qiymət verməsi bizə əbədi qürur verir!

Prezident İlham Əliyev Siseronun dediyi mənada həqiqəti zərə qədr də gizlətmir və bu anlamda da tarix yaradır, ənənə yaradır. Tarixi liderlik missiyası üçün bu məqam olduqca əhəmiyyətlidir.

Cəmiyyətin özünü təmizləməsi

Psixologiyamız haradan haraya dəyişdi. İndi daxili məsələləri sosial şəbəkələrdə fəal müzakirə edirik. Burada bizi qane etməyən çox sayda neqativlər vardır. Lakin yeni tarixi mərhələdə, bu, sosial reallıqlardan biridir. Əslində, bu proses də cəmiyyətin özünü təmizləməsi əlamətlərindən biridir. İnsanlar bir qədər əvvəl gizli olan neqativlərə açıq reaksiya verirlər.

Məsələni, cəsarətlə mədəniyyət, dil, din, ailə, mənəviyyət, əxlaq məsələləri müzakirə olunur. Azərbaycanda mədəni, elmi, mənəvi, əxlaqi inkişafın praktiki aspektdə müzakirəsi aparılır. Çox sayda absurd fikirlər irəli sürülsə də, təmkinli, əsaslı, dəyərli və hüquqə dayanan mövqeləri də görürük. Axı, əsrlərlə yadlar bu cəmiyyətdə neçə-neçə “irinli yaralar” açıqlar. Onları sağaltmaq çətin və uzun sürən prosesdir. İndi bizi əsəbiləşdirən bir sıra olaylar həmin “yaraların” açılması əlamətidir. Cəmiyyət özünü təmizləmə prosesinə başlayıb və qətiyyətlə davam etməlidir. Deməli, cəmiyyət diridir, bəzi düşmənlərin təqdim etməyə çalışdığı kimi laqeyd deyil. Azərbaycanda siyasi absenteizm (seçkiyə, ictimai-siyasi həyata laqeydlik əhval-ruhiyyəsi) gözləyənlər həmişə məğlub olacaqlar.

Bu cür cəsarətli, açıq və dinamik sosial-psixoloji mühit qələbədə sonra yaranır. Prezident İlham Əliyev topluma müraciət edərək milli ideyanın müzakirəsində fəal olmağa səsləməklə tarixi addım atdı. Cəmiyyət bütün istiqamətlərdə yeni tarixi mərhələdə uğurlu olmaq üçün psixoloji axtarıqlara başladı. Bu, tarixi liderlik missiyasının siyasi varislik üzərində bərqərar olan əsas əlamətlərindən biridir.

Qərbdə tarixi liderlik missiyasının dinamik və davamlı olması üçün məhz bu faktor çatışmadı. Orada cəmiyyət qarşısına çıxan problemləri yeni mərhələdə uğurlu olmaq naminə deyil, şəxsi komfortu və maraqları prizmasında qiymətləndirdi. Bu da bir tərəfdən siyasi kursa inamı azaldır, digər tərəfdən toplumu ümumi strateji uğur hədəfindən yayındırır.

Beləliklə, Prezident İlham Əliyevin liderlik missiyasını tarixi statusa yüksəldən başlıca əlamət siyasi varislik prinsipinə tam əməl etməsi ilə bağlıdır! Bu əsəda Azərbaycan Prezidentinin tarixi liderlik missiyasının digər politoloji əlamətlərinə nəzər sala bilərik.

(ardı var)

Füzuli QURBANOV,
XQ-nin analitiki,
fəlsəfə elmləri doktoru